

Харламова Юлія Євгенівна
Національний університет цивільного захисту України
ад'юнкт ад'юнкттури
averina-julia@mail.ru
(066) 61 32 009
Секція № 2 Механізми державного управління

Фінансово-економічний механізм реалізації державної політики у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту в Україні

Фінансово-економічний механізм є одним з центральних механізмів реалізації державної політики у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту в Україні. Проблеми фінансування сфери цивільного захисту залишаються на сьогоднішній день не достатньо дослідженими незважаючи на надзвичайну важливість та практичну значимість.

Сутність фінансово-економічного механізму у вітчизняній та зарубіжній літературі науковці розкривають по-різному. Проте, більшість вчених вживає це поняття поряд з іншими економічними категоріями. Тому ми вважаємо за доцільне більш детально та ґрунтовно розкрити це визначення через змістовно-структурний аналіз таких понять як економічний механізм, фінансовий механізм, фінанси, фінансування, управління.

Термін «фінанси» є загальноприйнятим, частіше за все його трактують як систему економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, а також між окремими державами і міжнародними економічними інститутами й організаціями щодо акумуляції та використання грошових засобів на основі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу [1]. Роль та значення фінансів в економічних відносинах суспільства залежить від місця грошових відносин, проте фінансові взаємозв'язки виражають далеко не всі грошові відносини. Адже фінанси відрізняються від грошей як за змістом, так і за функціями, які виконують.

Під «фінансуванням» у науці розуміють забезпечення фінансовими ресурсами, які необхідні для підприємств, організацій, а також різних економічних програм і видів економічної діяльності, будівництва і об'єктів, що будуються. Тому на сьогоднішній день це поняття поступово трансформується у «фінансове забезпечення». Саме такою категорією зараз оперують більшість науковців, які

вважають, що слово «забезпечення» є необхідним у такому контексті поняття. В українській мові слово «забезпечувати» означає поставляти щось у необхідній або достатній кількості, щось гарантувати, обороняти або захищати, створювати умови для здійснення чого-небудь, кого-небудь або що-небудь охороняти від небезпеки тощо [2]. В галузі державного управління «забезпечення» трактується як дія або виконання чого-небудь, що може послугувати гарантією того чи іншого процесу. Коли мова йде про забезпечення управління, то науковці вказують на конкретний якісний аспект, який йому притаманний, при цьому на увазі мають сукупність засобів, умов і дій, які, в свою чергу, гарантують нормальне проходження управлінських процесів [3].

І. Зятковський тлумачить поняття «фінансове забезпечення», як систему джерел і форм фінансування розвитку економічної і соціальної сфер суспільства. Він говорить про те, що воно здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування, бюджетні асигнування. У свою чергу, самофінансування він визначає як покриття витрат за рахунок власних коштів, яке є визначальною формою фінансового забезпечення, хоча і не основною за питомою вагою. Кредитування, як ефективна форма фінансового забезпечення, що визначає покриття частини витрат за рахунок позичених коштів, яке здійснюється у формах комерційного і банківського кредитів. Ефективність забезпечується встановленням таких принципів кредитування, як поворотність, терміновість, платність, матеріальна забезпеченість. Бюджетні асигнування, як форма фінансового забезпечення за рахунок централізованого фонду грошових коштів держави [4].

Грунтовно та широко були представлені підходи до визначення суті поняття «фінансовий механізм» у роботі І. Колесової. Науковець виділив такі базові підходи, які використовуються для формування та функціонування даного механізму:

– *системний підхід*. Він базується на врахуванні кількості та якості внутрішніх і зовнішніх взаємопов'язаних систем, динаміка їх зміни в часі і просторі, виявленні і використанні інтегральних зв'язків системи, які є результатом внутрішньої взаємодії елементів;

– *процесний підхід*. Основою цього підхода є розробка безперервних та послідовних дій фінансового менеджменту щодо реалізації його базових функцій,

орієнтованих на досягнення поставлених цілей підприємства, на основі використання принципів, функцій і методів в межах своїх фінансових ресурсів;

– *комплексний підхід*. Він передбачає використання одночасно кількох підходів, що забезпечують єдиний управляючий цикл для всіх рівнів функціонування фінансового механізму;

– *програмно-цільовий підхід*. Даний підхід передбачає формування впливу управління через розробку і реалізацію цільових програм розвитку підприємства для досягнення оперативних, тактичних і стратегічних цілей його функціонування;

– *критеріальний підхід*. Цей підхід передбачає розробку власних оціночних критеріїв для підприємства, його окремих організацій учасників і їх особливих структурних підрозділів з метою оцінки і стимулювання діяльності, а також системи спільних критеріїв для функціонування фінансового механізму;

– *інтегрований підхід*. Даний підхід включає в себе всі вищеперераховані підходи з метою формування і ефективного функціонування фінансового механізму, що дозволяє синтезувати ці підходи в єдину модель [5].

На нашу думку, до визначення поняття фінансово-економічний механізм управління доцільно застосовувати системний підхід, тому що він дозволяє досліджувати механізм як цілісну множину елементів та підсистем в сукупності відношень і зв'язків між ними.

Джерелами фінансування заходів у сфері цивільного захисту є державний та місцевий бюджет, фонди організацій, резервні фонди, інвестиції, кредити, кошти благодійних та інших громадських організацій тощо. А. Чубенко зазначає у своїй монографії, що фінансові відносини, пов'язані із забезпеченням системи цивільного захисту грошовими та матеріально-технічними ресурсами, існують виключно у формі правовідносин, завжди мають цілісність, системність та формальну визначеність, пов'язану з тим, що вони регулюють чітко визначені зв'язки, які складають між об'єктом і суб'єктами. Науковець вказує на те, що з одного боку, учасником вказаних правовідносин є суб'єкти, які представляють інтереси держави у сфері державних фінансів, зокрема Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Казначейська служба України, Національний банк України тощо, з іншого – органи, що входять до єдиної державної системи цивільного захисту та безпосередньо беруть участь у

мобілізації й використанні фінансових ресурсів бюджетів відповідних органів [6]. В нашому випадку, вищі навчальні заклади Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ВНЗ ДСНС України) мають опосередковане відношення до Єдиної державної системи цивільного захисту України, тому основним джерелом фінансування є державний бюджет ДСНС України. Фінансування в повному обсязі ВНЗ ДСНС України у тому числі осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, у складі МОН України не передбачено чинним законодавством [7].

Отже, фінансово-економічний механізм реалізації державної політики у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту в Україні відіграє дуже важливу роль у функціонуванні такої життєво необхідної служби, як ДСНС України. Було запропоновано визначення поняття фінансово-економічного механізму управління, до якого доцільно застосовувати системний підхід. Уважаємо за необхідне більш детально розглянути питання забезпечення фінансування для ВНЗ ДСНС України в повному обсязі.

Список використаних джерел

1. Финансово-кредитный словарь. – Т. 3 : Р – Я / глав. Ред Н. В. Гаретовский – М. : Финансы и статистика, 1988. – 511 с. – С. 338
2. Словник української мови : в 10 т. – К. : Наук. Думка, 1972. – Т. 3. – 630 с. – С.19
3. Державне управління: теорія та практика / за заг. ред. Б. В. Аверянова. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 432 с. – С. 402
4. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: Монографія. – Тернопіль. Економічна думка. – 2000. - 215 с. - С. 44-150
5. Колесова І. В. Теоретическая концептуализация понятия «финансовий механізм» / Колесова І. В. // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку : Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів, 2007. – № 606. – С. 179-185
6. Чубенко А. Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту України. - К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 452 с. – С. 200
7. Садковий В. П. Розвиток державного управління у сфері професійної підготовки кадрів професійної підготовки кадрів цивільного захисту: теорія, практика,

механізми : монографія / В. П. Садковий; Нац. ун-т цивіл. захисту України. -
Миколаїв : Ємельянова Т.В., 2014. - 342 с. - Бібліогр.: - 343 с. – С. 121